

**LIIKETOIMINTAKIELTO
LAIN TULKINTA JA SOVELTAMINEN**

Kalle Määttä

Liiketoimintakielto

Lain tulkinta ja soveltaminen

EDILEX LAKITieto Oy

© Edilex Lakitieto Oy ja tekijä
2025

Kansi: Anu Korpijärvi
Taitto: Aste Helsinki Oy, Sirpa Töyrä
Kannen kuva: Mopic / Shutterstock.com

Kustantaja: Edilex Lakitieto Oy
lakitieto.edilex.fi

ISBN 978-951-37-9393-7

Anna palautetta kirjasta: toimitus.edilex.kustannus@almamedia.fi

Paino: BoD – Books on Demand, Saksa

ALKUSANAT

Kirjan kirjoittamista liiketoimintakiellosta on helppo perustella ensinnäkin sillä, että kysymyksessä on kompakti asiakokonaisuus. Toiseksi liiketoimintakiellosta ei ole kirjoitettu lainopillisia kokonaisesityksiä maassamme, vaikka laki liiketoimintakiellosta on ollut voimassa jo noin 40 vuotta. Voimassaolon aikana lakiin on toisaalta tehty useita muutoksia.

Käsillä oleva kirja on metodiltaan lainopillinen, eli siinä keskittään liiketoimintakieltolain säännösten tulkintaan. Keskeisiä oikeuslähteitä tulkinnassa ovat lain esityöt, erityisesti hallituksen esitykset, korkeimman oikeuden ennakkopäätökset mutta myös laaja hovioikeuskäytäntö sekä oikeuskirjallisuus siitä huolimatta, että alalta ei kokonaisesityksiä ole ilmestynytäkään.

Kirja on suunnattu ensisijaisesti juristikunnalle tuomioistuimissa, asianajajille ja muille juristeille, kuten harmaan talouden ja talousrikosten tutkijoille. Teos soveltuu hyvin myös oppikirjakäyttöön. Lisäksi siitä hyötyvät elinkeinonharjoittajat. Kirja on kirjoitettu käytännönläheisesti, mikä mahdollistaa sen käyttämisen niillekin, jotka aikaisemmin eivät ole vihkiytyneet liiketoimintakieltoa koskevaan problematiikkaan.

Haluan kiittää Edilex Lakitieto Oy:tä siitä, että se on ottanut tämän kirjan kustannettavakseen. Kustannustoimittaja *Anna Sarastetta* kiitän kerrassaan loistavasta työstä. Hänen seurassaan vanha koirakin oppii – toivottavasti – uusia temppuja. Ilman kehityspäällikkö *Jonna Vihavaista* puolestaan tämä kirja ei olisi tässä. Kollegoistani haluan kiittää erityisesti vero-oikeuden professori *Juha Lindgreniä* ja moniosaa, emeritusprofessori *Asko Lehtosta*. Yleisemminkin Vaasan yliopiston

kauppatieteiden positiivinen henki loi erinomaisen kasvualustan tämän teoksen kirjoittamiselle. Lisäksi kiitän julkisoikeuden professori *Tomi Voutilaista* Itä-Suomen yliopistosta inspiroivista keskusteluista, jotka välittömästi ja välillisesti ovat vieneet tämänkin tutkimuksen ajatuskulkuja eteenpäin.

Helsingin, Savonlinnan ja Puerto de la Cruzin väliä matkaten

Kalle Määttä

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT	V
LYHENTEET	XI
1 JOHDANTO	1
1.1 Kysymyksenasettelusta ja rajauksesta	1
1.2 Konkurssikaranteenista voimassa olevaan liiketoimintakieltolakiin	9
1.3 Tutkimuksen lähestymistavasta	16
1.3.1 Oikeuslähdeopilliset reunaehdot	16
1.3.2 Hovioikeusratkaisujen oikeuslähdeopillisesta painoarvosta	18
1.4 Liiketoimintakiellot käytännössä	20
2 LIIKETOIMINTAKIELLON TARKOITUS JA LUONNE	25
2.1 Liiketoimintakieltolain tarkoitus	25
2.2 Liiketoimintakiellon luonnehdintaa	29
2.2.1 Elinkeino-oikeudellinen turvaamistoimenpide vai rangaistus	29
2.2.2 Turvaamistoimenpiteen luonne liiketoimintakieltolakia tulkittaessa	32
2.2.3 Voidaanko liiketoimintakiellosta armahtaa?	40
3 LIIKETOIMINTAKIELTOLAIN ALA	45
3.1 Liike- ja ammattitoiminta	45
3.1.1 Liiketoimintakieltolain soveltamisalasta	45
3.1.2 Liike- ja ammattitoiminnan lähikäsitteitä	48

3.2	Liiketoimintakiellon henkilöpiiri.....	51
3.2.1	Henkilöllisen soveltamisalan yleiset lähtökohdat.....	51
3.2.2	Konkreettinen henkilöpiiri	56
3.2.3	Tosiasiallinen johtaja vai varjojohtaja	60
3.3	Liiketoimintakieltolain ulkopuoliset kelpoisuussäännökset.....	61
3.3.1	Yleiset lähtökohdat.....	61
3.3.2	Vaihtelevaa terminologiaa.....	68
3.4	Liiketoimintakiellon vaikutuksesta muussa lainsäädännössä	72
3.4.1	Liiketoimintakiellon vaikutus julkisissa hankinnoissa	72
3.4.2	Yrityssaneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestely.....	74
3.4.3	Tilaajavastuulaki.....	78
4	LIIKETOIMINTAKIELTOON MÄÄRÄÄMISEN EDELLYTYKSET	81
4.1	Lakisääteisten velvollisuuksien olennainen laiminlyönti liiketoiminnassa	81
4.1.1	Kokoavia huomioita laiminlyönneistä liiketoiminnassa	81
4.1.2	Maksukyvyttömyys.....	87
4.2	Rikollinen menettely liiketoiminnassa.....	90
4.2.1	Liityntä harjoitettuun liiketoimintaan	90
4.2.2	Liiketoiminnassa tehtyjä rikoksia	95
4.2.2.1	Rikokset viranomaisia vastaan	95
4.2.2.2	Rikokset julkista taloutta vastaan.....	97
4.2.2.3	Elinkeinorikokset	99
4.2.2.4	Kätkemis- ja rahanpesurikokset.....	103
4.2.2.5	Velallisen rikokset.....	105
4.2.2.6	Ympäristörikokset	111
4.2.2.7	Muita rikoksia.....	114
4.2.3	Vähäistä olennaisempi rikollinen menettely	117
4.3	Kokonaisarviointi	124
4.3.1	Toimintaa on myös kokonaisuutena arvioiden pidettävä vahingollisena: lähtökohdat.....	124

4.3.2	Kokonaisarviointiin vaikuttavia tekijöitä	138
4.3.3	Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty liiketoimintakielto	161
4.4	Liiketoimintakieltolaissa erikseen mainitut rikokset ja osallisuus niihin	166
4.4.1	Lähtökohtia	166
4.4.2	Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen sekä perusmuotoinen ja törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen	171
4.4.3	Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito	172
4.4.4	18:aa vuotta nuorempaan henkilöön kohdistunut paritus ja törkeä paritus	173
4.4.5	Ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa	175
4.4.6	Kiskonnantapainen työsyryntä	177
5	LIIKETOIMINTAKIELLON SISÄLTÖ, KESTO JA RIKKOMINEN SEKÄ VÄLIAIKAINEN KIELTO	183
5.1	Liiketoimintakiellon sisältö	183
5.1.1	Liiketoimintakiellon alaan kuuluvat tehtävät	183
5.1.2	Rajoitettu liiketoimintakielto	188
5.2	Liiketoimintakiellon kesto, vireillepano aika ja voimaantulo	190
5.2.1	Kolmesta seitsemään vuotta	190
5.2.2	Liiketoimintakiellon kestoan vaikuttavista tekijöistä	195
5.2.3	Liiketoimintakiellon vireillepano aika	199
5.2.4	Liiketoimintakiellon voimaantulo	201
5.3	Liiketoimintakiellon rikkominen	210
5.3.1	Oikeudelliset lähtökohdat	210
5.3.2	Liiketoimintakiellon rikkominen käytännössä	216
5.3.3	Liiketoimintakiellon pidentäminen	217
5.4	Väliaikainen liiketoimintakielto	218

6	MENETTELY, TUTKINTA JA VALVONTA.....	223
6.1	Menettely liiketoimintakieltoa määrättäessä.....	223
6.2	Liiketoimintakieltoasian tutkinta	227
6.3	Liiketoimintakielto ja rekisterit	232
6.3.1	Liiketoimintakieltorekisteri	232
6.3.2	Liiketoimintakielto ja rekisterit muutoin	236
6.3.3	Tietojenvaihto.....	239
6.4	Liiketoimintakiellon noudattamisen valvonta sekä Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävät	242
6.4.1	Liiketoimintakieltolain 21 a ja 21 b §:n mukaiset tehtävät.....	242
6.4.2	Viranomaisten välinen tietojenvaihto.....	246
6.4.3	Valvonnasta käytännöstä.....	251
6.5	Muutoksenhausta liiketoimintakieltoa koskevista asioissa.....	253
6.5.1	Muutoksenhaun pääsuuntaviivat	253
6.5.2	Jatkokäsittelylupa hovioikeuteen valitettaessa.....	255
7	PÄÄTELMÄT.....	259
	LÄHTEET	267
	Kirjallisuus	267
	Virallislähteet.....	270
	Muut lähteet.....	276
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO.....	283
	ASIAHAKEMISTO.....	289